

**Červené zástavy nad Bystricou
Správa veliteľ'a 10. divízie div. gen. Josefa Votrubu o okolnostiach
vyvesenia červených zástav na kasárňach v Banskej Bystrici
v novembri 1932**

PETER CHORVÁT

Vojenský historický ústav Bratislava

Red Flags over Bystrica. Report of the Commander of 10th Division General Josef Votruba on raising red Flags over Barracks in Banská Bystrica in November 1932

Abstract: As the title suggests the author deals with the report of the Czechoslovak General Josef Votruba which is bearing date 13th of November 1932. On the Anniversary of the Bolshevik Revolution in Russia unknown offenders – members of the Communist Party of Czechoslovakia raised two red Flags over barracks of the Czechoslovak Infantry Regiment Nr 26 in Radvaň and Banská Bystrica. Above-mentioned offence took place on 5th and 6th November 1932. The author pays relevant attention to its circumstances, reaction of the Czechoslovak Army and reception in the daily press as well.

Keywords: Czechoslovak Army, Infantry Regiment 26, Banská Bystrica, General Josef Votruba, barracks, Communist Party of Czechoslovakia.

DOI: <https://doi.org/10.24040/ahn.2024.27.01.160-165>

Začiatkom druhej dekády novembra 1932 priniesli viaceré české tlačene periodiká správu o demonštratívnom vyvesení červených zástav na dvoch komplexoch kasární v Banskej Bystrici. Ministerstvo národnej obrany v Prahe, ktoré pozorne monitorovalo správy tohto typu, sa uvedenu mimoriadnou udalosťou začalo prakticky okamžite zaoberať. Relevantným dokumentom popisujúcim jej príčinné súvislosti je predovšetkým hlásenie veliteľ'a 10. divízie v Banskej Bystrici div. gen. Josefa Votrubu datované 13. novembra 1932. Bolo adresované 2. (spravodajskému) oddeleniu Zemského vojenského veliteľ'stva v Prahe. Dokument ako súčasť celého spisu je archivovaný vo Vojenskom ústrednom archíve – Vojenskom historickom archíve v Prahe, konkrétne vo fonde Ministerstvo národnej obrany – Prezídium, škatuľ'a číslo 10 365.

Tento zaujímavý dokument zachovaný vo forme opisu približuje vzťah armády a Komunistickej strany Československa (KSČ) v „meste pod Urpínom“ v roku 1932. Materiál konkrétne potvrdzuje úsilie československých

komunistov ideovo i reálne preniknúť do kasární a indoktrinovať vojakov československej brannej moci. V tomto smere a vo vzťahu k Banskej Bystrici pritom nešlo o ich prvú akciu. Už v predchádzajúcom desaťročí napríklad v meste prebehli politické mítingy komunistickej strany, na ktorých sa rečníci kriticky vyslovovali o armáde.¹ Zároveň bolo dokumentované i úsilie o spravodajské aktivity s cieľom získať podrobný prehľad o vojenských priestoroch a početných stavoch vojska v meste.²

Napokon, svoj záujem o získanie armády československí komunisti demonštrovali aj v novembri roku 1932 vyvesením červených zástav na kasárňach, resp. v ich bezprostrednej blízkosti, čo bolo pripomenutím si bolševickej revolúcie v Rusku z roku 1917 (išlo o jej 15. výročie, pozn. aut.).

Všeobecne možno v tejto súvislosti uviesť, že aj toto symbolické gesto presne zapadá do vojenskej politiky KSČ, ktorá, počínajúc predchádzajúcim rokom (1931), v armáde nadobudla pravidelnosť a systematickosť. Ministerstvo národnej obrany v Prahe tak bolo v druhej polovici roku 1931 presne informované aj o existencii komunistických „užších výborov pre organizáciu vojenskopolitickej práce“, ktoré už predtým mali svoje okresné a krajské konferencie, ba dokonca absolvovali už svoj druhý zjazd. Na účely plnenia jeho záverov bol československým Komunistickým zväzom mládeže (Komsomolom) vypracovaný aj inštruktážny materiál 87/31, ktorý uvádzal aj sieť tzv. sekretariátov pre prácu v kasárňach, z ktorých jeden mal byť zriadený aj v Banskej Bystrici. Československí vojenský spravodajcovia mali ďalej vedomosť aj o akcii tzv. vojenského haliera na Vianoce roku 1932, ktorá opäť smerovala k indoktrinácii

---

¹ Napríklad 21. augusta 1921 sa mal na Masarykovom námestí konať „tábor ľudu“ organizovaný orgánmi KSČ v meste, ktorý ale na určenom mieste nebol politickými úradmi povolený. Rozhorčený dav vtedy tiahol námestím za spevu „komunistickej hymny“ a prejavov komunistov Verčíka a poslanca Taussiga. Schôdza bola nakoniec povolená v záhradnej reštaurácii v blízkosti tzv. malej stanice. V prejavoch bolo okrem iného spomenuté, že „...Slovensko úpí pod tlakom buržoazného teroru, ktorý má k dispozícii policajty, četníky a vojsko, ktoré je schopno do proletárů štřílet.“ Na adresu prítomnosti a pôsobenia príslušníkov francúzskej vojenskej misie v čs. armáde sa zas rečníci vyjadrili v tom zmysle, že „...našim vojskom diriguji“ a „stojíme úplně pod diktaturou dohody“. Vojenský historický archív Bratislava (ďalej len VHA Bratislava), Veliteľství 10. pěší divize, 27946/zprav., fond (ďalej len f.) Zemské vojenské veliteľstvo v Bratislave, Spravodajské, škatuľa (ďalej len šk.) 9.

² 13. júna 1925 prebehlo v kaviarni „Freiwirth“ v Banskej Bystrici stretnutie tajomníka komunistickej strany v meste G. Veisa (priezvisko zaznamenané v tomto tvare, pozn. aut.) a neznámeho cudzinca, ktorý od tajomníka po krátkej debať napríklad žiadal podrobné údaje o dislokácii čs. vojska v meste, plány kasární a muničných skladísk, národnosť zloženie posádky, počet dôstojníkov – komunistov a rovnaký počet takto politicky orientovaných rotmajstrov. Veliteľstvo 10. pešej divízie reagovalo spravodajskou hrou, na ktorej sa zúčastnil kpt. Ján Dimitrij Krenčej. VHA Bratislava, Pripravované protistátní akce mezi vojskem, f. Zemské vojenské veliteľstvo v Bratislave, Spravodajské, šk. 90, sign. 98/6/154.

mladých vojakov v kasárňach. V januári 1933 tak bolo v zásade Ministerstvom národnej obrany len utvrdené v tom, že ilegálnu prácu KSC v armáde už nemožno podceňovať.³

Dokument veliteľa 10. divízie zaoberajúci sa predmetnou skutočnosťou sme sa rozhodli prepísať a editovať. V poznámkach poukazujeme najmä na drobné chyby, ktorých sa autor hlásenia dopustil, ale aj na podrobnosti, ktoré nebolo možné tam a vtedy zaznamenať.

OPIS.

VELITELSTVÍ 10. DIVISE

Č. j. 6448/2. tisk. dův. 32.

Báňská Bystřice⁴ 13. listopadu 1932

Věc: Rudé prapory na kasárnách
v B. Bystřici – novinářský článek.

Odpověď k č. j. 16.208/2. tisk. 32.

Zemské vojenské velitelství

Přílohy: 1

2. odd. – tisk.

P r a h a.

důvěrné!

K článku „Pražského listu“⁵ čís. 315 z 11. listopadu 1932 hlásím:

Dne 6. listopadu 1932 byl skutečně vyvěšen na kasárnách pěš. pl. 26⁶ „Městská kasárna“⁷ v B. Bystřici rudý prapor. Byl vyvěšen, jak šetřením zjištěno, kolem 16. hod. a sňat dne 7. listopadu 1932.

Pátráním po pachateli zjistila zprav. služba divise, že o vyvěšení praporu bylo jednáno dne 30. října 1932 v Robotníckém domě /: kde je sekretariát komunistické strany./: Dne 6. listopadu 1932 mezi 15. – 16.

---

³ Bližšie pozri: *Vojenské dějiny Československa, III. díl, (1918 – 1939)*. Praha : Naše vojsko, 1987, s. 317-322.

⁴ Názov mesta uvedený v tomto tvare.

⁵ Ide o chybný názov periodika. Správne má byť *Polední list*, tak ako je to uvedené na inom mieste dokumentu.

⁶ Peší pluk 26 bol ako vojskové teleso pechoty zriadený 1. októbra 1920 v rámci unifikácie československej brannej moci. Od mája 1926 sa jeho veliteľstvo spolu s hospodárskou správou, technickou správou, pomocnou rotou, technickou rotou a plukovnou hudbou nachádzalo v Banskej Bystrici (Mestské kasárne). V sledovanej dobe (1932) bol v tomto meste dislokovaný aj prapor I uvedeného pluku. Bližšie pozri: FIDLER, Jiří – SLUKA, Václav: *Encyklopedie branné moci Republiky Československé*. Praha : Libri, 2006, s. 495.

⁷ Komplex bývalých mestských kasární je v súčasnosti využívaný rozličnými inštitúciami, napr. konzervatóriom, akadémiou umení a ďalšími vrátane súkromných.

hod. byl prapor dopraven v krabici jedním civilistou /: horlivým stoupenecem komun. strany:/ k plotu posádkové nemocnice, kde ho převzal voják Michal Skála, pěš. pl. 26. Jmenovaný obdržel za jeho vyvěšení odměnu Kč 20. O případu bylo také známo vojínu Václavovi Kučerovi, téhož pluku, který s voj. Skálou odměnu propíjel.

O voj. Skálovi je známo, že je komunistického smyšlení a že komunist. činnost prováděl již před nastoupením do přes. služby.

Záležitost byla u pěš. pl. 26 vyšetřena. Vojín Skála a Kučera se však k činu nedoznali. Bylo na ně učiněno trestní oznámení voj. prokurátorovi v B. Bystrici. Pěš. pl. 26 při vyšetřování došel k výsledku, že pachatelem je voják Skála, neboť byl dne 6. listopadu odpoledne spatřen jedním vojínem na půdě kasáren.

Pokud mluví článek o vyvěšení rudého praporu na kasárnách v Radvani,⁸ neodpovídá skutečnosti. Rudý prapor byl vyvěšen na stožár elektrického vedení před kasárenami. Byl však po několika hodinách sňat městskými policejními orgány.

Dne 5. listopadu pořádala posádka baňsko-bystřická Hubertovu jízdu. Na její ukončení byl pořádán přátelský večírek v důst. jídelně. Nevzlál tedy rudý prapor nad kasárenami ze soboty na neděli /: 5. na 6. listopad 1932:/.

K tomu ještě poznamenávám, že vedení krajského komun. sekretariátu v B. Bystrici převzal jistý Janouš. Od té doby se datuje zvýšená činnost komunistické strany. Jak je známo komun. strana v poslední době činí rozvratný nápor na armádu a využívá všech okolností k propagaci komunistických idejí mezi vojskem. Jsem přesvědčen, že pachatelé, kteří se dne 10. listopadu 1932 potulovali v blízkosti v blízkosti augment. skladu v Radvani a po nichž byla stráž nucena vystřeliti, když se nezastavili na trojí vyzvání, byli příslušníky komun. strany. Zprávu jsem Vám o tom podal dne 12. listopadu 1932 čj. 6443/2. tisk. 1932.

Statě článku, týkající se vyvěšení praporu, jsou podány tendenčně, neboť v neděli dne 6. listopadu /: a ne 5. listopad:/ odpoledne tak přšlo, že ulice celého města /: tím více okolí kasáren na okraji města:/ byly liduprázdné a vedle toho bylo již úplně přítmí, takže prapor nebylo možno tak snadno zpozorovati, jak to pisatel článku líčí. Faktem naopak je, že o celém incidentu obyvatelstvo města ani nevědělo, místní tisk, který zvláště bedlivě si všímá vojska, nepřinesl o tom zprávu a věc se zde stala veřejnou teprve po publikaci případu v „Poledním listě“.

Pokud jde o článek samotný, jest tento psán s průzračnou tendencí zaútočiti na plk. Vallu⁹ a jeho služební postavení jako velitele pluku.

---

⁸ Uvedené kasárny boli asanované.

⁹ Plukovník pechoty František Valla bol veliteľom pešieho pluku 26 dvakrát. V dobe od júla 1929 do októbra 1930 a od novembra 1930 do decembra 1934. Blížšie pozri: FIDLER, J. -

Proto se také v článku uvádí, bez bližšího vysvětlení věc onoho společníka z kavárny, jimž je míněn Ondrej Bárczy, syn advokáta Dr. Emila Bárczyho.

I když Ondreje Bárczyho bylo viděti ve společnosti plk. Vally /: hlavně proto, že Ondrej Bárczy patřil ke společnosti p[an]í Flitnerové, choti lékárníka Dr. Flitnera a přítelkyni p[an]í Vallové – obě jsou rozené Francouzky :/, nelze z toho vyvoditi, že by Ondrej Bárczy byl býval nejlepším denním společníkem z kavárny a rodiny plk. Vally.

Ondrej Bárczy opustil však již republiku začátkem jara t. r. a přijal místo u Maďarské národní banky jako úředník, v důsledku čeho žádal 5./8. 1932 o propuštění z čs. státního svazku.

Mám nejen já, ale i řada jiných důstojníků odůvodněné podezření, že pisatelem článku byl vyšší důstojník pěš. pl. 26, jemuž fakt o vyvěšení rudého praporu slouží za podklad k útoku na služební postavení velitele pluku, čímž sleduje svůj osobní zájem.

Podezření opírám o stylisaci článku, jenž obsahuje podobné výrazy, jichž dotyčný důstojník používá v běžné mluvě. Věci věnuji další pozornost a prosím, aby bylo požádáno MNO, aby samo učinilo kroky k vypátrání pisatele.

Pisateli nešlo patrně o konstatování faktů v článku v uvedených, jako spíše o poškození dobrého jména čs. armády tím, že věc, o které nikomu nebylo dohromady nic známo, dal na veřejný přetřes i před cizinou zkrlesleně a zveličeně. Tím takřka zločinně poškodil zájem armády.

Článek „Pražského listu“ vracím.

Dostane: ZVV. – 2. odd. – tisk. – Praha.

ZVV. – 2. odd. – tisk. – Bratislava – na vědomí.

Velitel divise

div. gen. Josef Votruba v. r.¹⁰

Souhlasí se schváleným
konceptem.

Z rozkazu

Náčelník štábu 10. divise

[odtlačok pečate]

[nečitateľný podpis]

SLUKA, V.: *Encyklopedie branné moci*, s. 495.

¹⁰ K životopisu gen. Josefa Votruba bližšie pozri: POKORNÁ, Alevtina – HOFMAN, Petr – STEHLÍK, Eduard: *Československá armáda 1918 – 1938*. Praha – Správa sociálního řízení FMO, 1991, s. 92, FIDLER, J. – SLUKA, V.: *Encyklopedie branné moci*, s. 708.

Červené zástavy nad Bystricou. Správa veliteľa 10. divízie...

[*Odtlačok pečate o administrovaní spisu na Zemskom vojenskom veliteľstve v Prahe*]

Strojopis

4 strany originálu

Časť textu podčiarknutá ceruzou, pri pasáži o pôvodcovi článku použité dva výkričníky.

Vojenský ústrední archiv – Vojenský historický archiv Praha, f. Ministerstvo národnej obrany, Prezídium, šk. 10 365, sign. 59 – 3 – 28.